

SAMARALI TA'LIM BERISHNING ZAMONAVIY USULLARI

Tojiboyeva Guljahon Xomidjonovna

*Farg'ona tumani 43-sonli o'rta ta'lim maktabi
ona tili va adabiyoti fani o'qituvchisi*

Djurayeva Malikaxon Jumaboyevna

*Farg'ona tumani 19-sonli o'rta ta'lim maktabi
ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: *ushbu maqolada ta'lim berish jarayonida samarali metodlar va vositalarni foydalanish haqida so'z yuritilgan. Bunda asosiy masala yosh avlodni yetakchi kadrlar sifatida tayyorlash hamda ularga ba'zi yechimlar berilgan.*

Kalit so'zlar: *taraqqiyot, pedagogik texnologiyalar, ta'lim va tarbiya, masofadan o'qitish, modulli o'qitish.*

Ta'lim o'quvchilarni tarbiyalash va rivojlantirish vositasi ekan, yosh avlodni bilim olishi, tarbiyasi va rivojlanishi bir butun jarayon bo'lib, biri ikkinchisidan ajratilmagan holda amalga oshiriladi. Ilmiy-texnik taraqqiyotning shiddat bilan jadallashuvi ilmiy-texnikaviy axborotlarning jadal o'sishiga va yangilanishiga olib kelmoqda. XX asrning ikkinchi yarmida fan taraqqiyotining sur'ati o'zining eng yuqori cho'qqisiga erishdi. Bu jarayonda jamiyat rivojiga mos zamonaviy ta'lim tizimi shakllandi. Bugunga kelib dunyoning qator rivojlangan davlatlarida pedagogik texnologiya ta'lim tizimida izchillik bilan joriy etib kelinmoqda. Shu jumladan, milliy ta'lim tizimimizda ham axborot-kommunikatsion texnologiyalari umumta'lim fanlarni o'qitishda samarali jarayon sifatida qo'llanmoqda.

Filologiya fanlari doktori, professor B.R.Mengliyev shunday yozadi: “Kuchli va ayovsiz raqobatga asoslangan bozor iqtisodiyoti tadbirkor, ijodiy tafakkur sohibi bo'lgan har qanday qiyin vaziyatdan o'z aql-idroki bilan omon chiqa oladigan, mustaqil fikrli, shu bilan birga, shuurida milliy ruhi mustahkam shaxsni tarbiyalashni talab qiladi”. Shiddat bilan rivojlanayotgan bugungi tezkor davr barchadan tadbirkorlikni, mukammallikni, taqozo etmoqda. Shu ma'noda kelajak avlodni barkamol, davr talablariga to'la-to'kis javob beradigan qilib tarbiyalash muhim va asosiy vazifalarimizdan biridir. Ayni jahon talablariga mos keladigan, ijodkor, mustaqil fikrli, o'z gani anglash qobiliyatiga ega, barkamol, o'z hayotiy qarashlariga ega, mustahkam e'tiqodli shaxsni tarbiyalash, kamol toptirish esa oldimizda turgan dolzarb vazifalarimizdandir. Bu borada til va adabiyot fanlarining o'rni beqiyosdir. Yosh avlodni tarbiyalashda ma'naviy-ma'rifiy omillar katta kuchga ega. Negaki ma'naviyat va ma'rifat eng avvalo, insonning ijtimoiy madaniy mavjudot sifatidagi mohiyatidir, ya'ni insonning mehr-muruvvat, adolat, to'g'rilik, sofdillik, vijdon, or-nomus, vatanparvarlik, go'zallikni sevish, zavqlanish, yovuzlikka nafrat, iroda, matonat, kabi asl insoniy xislatlarning uzviy birlik, mushtaraklik kasb etgan ko'rinishidir. Ana shunday tuyg'ularni o'zida jamlagan, ma'naviy xususiyatlarni yoshlarimiz ongiga rivojlantirishimiz lozim. Xush, bu borada qanday amaliy vazifalarni amalga oshirish mumkin?

Bu borada o'qituvchidan ijodiylik, izlanuvchanlik talab etiladi. Ma'naviyatimiz va milliy qadriyatlarimizga hamohang bo'lgan durdona asarlarimiz va ularning audio va multimedia

shakllari mavjudki, bularni yoshlar e`tiboriga jamoaviy va individual tarzda targ`ib qilish, dars jarayonlarida ma`lum asar yuzasidan munosabatlarini shakllantirishga yo`naltirish maqsadga muvofiqdir. Darhaqiqat, buyuk ajdodlrimizning necha mingyillik tajribalari, turmush tarzi asosida paydo bo`lgan, shakllangan, oliy tuyg`ular bilan sug`orilgan Ona yurtga sadoqat, Muhabbat, Do`stlik tuyg`ularini madh etuvchi bebaho xazinalari borki, bular maqol, hikmatli so`z va iborlarda ko`zga yaqqol tashlanadi. Yoshlarni ajdodlarimiz milliy ruhida tarbiyalashimiz, ularning fikrlash salohiyatini yuksalishiga, e`tiqodini mustahkamlanishiga zamin yaratadi. Yoshlarda mustaqil fikrlash salohiyatini oshiradi.

O`quvchilar ma`naviyatini shakllantirishda pedagogik omillarni ham ko`plab topsa bo`ladi. Ular ta`lim mazmunini yangi sifat bosqichiga ko`tarishga mustahkam didaktik asos bo`la oladi va ularni ta`lim mazmuniga ustalik bilan kiritish esa, o`ziga xos innovatsion jarayon bo`lib, bunda o`qituvchidan yuksak pedagogik mahorat talab etiladi.

Bugun dunyoda iqtisodiy tanglik yuzaga kelgan bir paytda pedagogik texnologiyaning biz uchun eng samarali tizimidan foydalanmoqdamiz, ya`ni masofaviy o`qitish tizimidan. Masofaviy o`qitish- bu masofadan turib o`qitishdir, ya`ni o`quv mashg`ulotlarining barchasi yoki ko`p qismi telekommunikatsion va zamonaviy axborotlashtirish texnologiyalari asosida olib boriladi.

Ilmiy va dunyoviy bilimlarga ega bo`lish uchun ta`limda olib borilayotgan umumiy masalalar ham juda ko`p.

Yaqin tariximizga nazar solsak, ilk mustaqillik kurashchilari, ya`ni jaded namoyondalari yangi usulda maktab ochib, dunyoviy bilimlar bilan ta`lim mazmunini, shaklini yangilashga harakat qilgan edilar. Keyinchalik an`anaviy dars turlariga o`tildi. Bugun esa zamonaviy ta`lim texnologiyalarini davrning o`zi taqozo etmoqda.

Nemis pedagogi. A.F.Disterveg shunday yozadi: "Noqobil o`qituvchi haqiqatni shunchaki aytadi - qo`yadi, yaxshisi esa uni topishga o`rgatadi". Bugungi kunda pedagogik texnologiyani tushunish uchun asosiy yo`l - aniq belgilangan maqsadlarga qaratilganlik, ta`lim oluvchi bilan muntazam o`zaro aloqani o`rnatish, pedagogik texnologiyalarning falsafiy asosi hisoblangan ta`lim oluvchining xatti-harakati orqali o`qitishdir. O`zaro aloqa pedagogik texnologiya asosini tashkil qilib, o`quv jarayonini to`liq qamrab olishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. B.R.Mengliyev. Hozirgi o`zbek adabiy tili. Qarshi 2008
2. Sayidaxmedov N. Pedagogik amaliyotda yangi texnologiyalarni qo`llash namunalari- T: RTM, 2000-46 bet
3. N.X. Avliyakov Pedagogik texnologiya. Toshkent-2012
4. Okhunov, M., & Minamatov, Y. (2021). Application of Innovative Projects in Information Systems. *European Journal of Life Safety and Stability* (2660-9630), 11, 167-168.
5. Minamatov, Y. E. U. (2021). APPLICATION OF MODULAR TEACHING TECHNOLOGY IN TECHNOLOGY. *Scientific progress*, 2(8), 911-913.
6. Минаматов, Ю. (2021). УМНЫЕ УСТРОЙСТВА И ПРОЦЕССЫ В ИХ ПРАКТИЧЕСКОЙ ЭКСПЛУАТАЦИИ. *Eurasian Journal of Academic Research*, 1(9), 875-879.

7. Minamatov, Y. E. O. G. L., & Nasirdinova, M. H. Q. (2022). APPLICATION OF ICT IN EDUCATION AND TEACHING TECHNOLOGIES. Scientific progress, 3(4), 738-740.